

عکس: مهدی شقاقی

نشست هم‌اندیشی سرپرست نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور با استادان علم اطلاعات و دانش‌شناسی برگزار شد

رایزنی مدیران با صاحب‌نظران برای همگانی کردن کتاب

گروه فرهنگی / نشست هم‌اندیشی سرپرست نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور با پیشکسوتان و استادان علم اطلاعات و دانش‌شناسی باهدف بررسی مسائل و مشکلات کتابخانه‌های عمومی و راه‌های برون‌رفت از آن در کتابخانه مرکزی پارک شهر برگزار شد.
سیدباقر میرعبدللهی، سرپرست معاونت پژوهش، برنامه‌ریزی و فناوری اطلاعات در این نشست ضمن خیر مقدم به حاضران گفت: نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور نشست‌های دوره‌ای مختلفی با ناشران، نویسندگان و استادان علم اطلاعات و دانش‌شناسی برگزار کرده و در مناسبت‌هایی چون جشنواره کتابخوانی رضوی، هفته کتاب و جشنواره هدهد سفید و نیز در سفرهای متعدد استانی، با کتابداران و فعالان حوزه کتاب در ارتباط است. همچنین همکاران اداره کل برنامه‌ریزی و پژوهش، برحسب وظیفه ذاتی شان، با استادان و انجمن‌های مختلف کتابداری ارتباط‌گسترده داشته و همواره از نظرات و همراهی آنان برخوردار هستند. او افزود: برگزاری چنین جلسه‌ای فتح باب ارتباط میان نهاد و استادان کتابداری نیست؛ چرا که این باب پیش‌تر و در دوره جناب آقای مختاریوز یاز شده و ما بنا داریم در ادامه این رویکرد همدلانه، سخن استادان و پیشکسوتان علم اطلاعات و دانش‌شناسی را بشنویم. این نشست‌ها به ایجاد رابطه عمیق‌تر میان نهاد دانشگاه حوزه عمومی کمک می‌کند.

در بخشی از این نشست، مهدی رضضانی، سرپرست نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور با ابراز خرسندی از برگزاری این مراسم و حضور در میان استادان و پیشکسوتان علم اطلاعات و دانش‌شناسی، گفت: بنای ما در برگزاری این نشست‌ها و توفیقاتی همراه بوده، از این هم‌اندیشی ارزشمند بهره لازم را ببریم و در جلسات آتی نتایج بررسی، پیگیری و اجرای نکات مطرح شده در این جلسه را ارائه کنیم.

مهدی رضضانی افزود: باعث خوشحالی است که میان نظرات مطرح شده و دیدگاه مورد نظر ما اختلاف نظری وجود ندارد و برخی از مسائل و دغدغه‌های مطرح شده از مسائلی بوده که پس از برگزاری جلسات قبلی با استادان در دستور کار نهاد قرار گرفته و اجرای آنها با توفیقاتی هم همراه شده که مطرح شدن دوباره آنها نشان از آن دارد که ما توانسته‌ایم نسبت به فعالیت‌های صورت گرفته در نهاد به درستی اطلاع‌رسانی کنیم. رضضانی با اشاره به تلاش‌های صورت گرفته برای بهبود وضعیت معیشتی کتابداران، تأکید کرد: هیچ یک از مدیران و مسئولان دستگاه‌های مختلف کشور علاقه‌مند نیستند که مجموعه کارکنان‌شان در تنگنا باشند و معیشت آنها به سختی بگذرد. در دوران فعالیت جناب آقای مختاریوز شاهد بودم که معیشت کتابداران و کارکنان، دغدغه همه بخش‌های نهاد بوده و تلاش بسیاری برای بهبود مؤثر وضعیت صورت گرفت، اما در سال‌های ۹۸ و ۹۹ که با تورمی شدید مواجه بودیم، این تلاش نسبت به رشد تورم عقب ماند. سرپرست نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور با اشاره به برگزاری جلسات مختلف با نمایندگان مجلس و اعضای کمیسیون فرهنگی برای حل مشکل بودجه نهاد و معیشت کتابداران، گفت: ما برای بهبود این شرایط از مدت‌ها پیش تلاش خود را آغاز کرده‌ایم، امروز نیز در حال تلاش هستیم و این تلاش را ادامه خواهیم داد و خود کتابداران باید در این زمینه پشتیبان ما باشند. بر این اساس، تفکیک میان خواسته‌های کتابداران و تلاش‌های ما غلط است. اگر فقط بنا به اعتراض باشد، بنده، اولین معترض خواهیم بود.

داشته باشید که برخی نگاه‌های سنتنی و متفاوت با این نگاه در نهاد و خارج از نهاد وجود دارد و زمانی که ما از تنوع خدمات در کتابخانه‌ای عمومی صحبت می‌کنیم، تنها امانت کتاب را خدمت می‌دانند و گاهی سالن مطالعه را هم جزء کتابخانه محسوب نمی‌کنند. نگاه ما مثل شما این است که سالن مطالعه یکی از خدمات کتابخانه‌های عمومی است و ما باید از فرصت حضور افراد در سالن مطالعه استفاده کنیم. او افزود: مخاطبان ما در کتابخانه‌های عمومی، همه مردم از تمام گروه‌ها و طبقات و رویکردها هستند و تلاش کردیم که در ارائه خدمات و فعالیت‌های فرهنگی این نگاه را اجرا کنیم. همچنین معتقدیم که برای گسترش کتاب و کتابخوانی هیچ گریزی جز تمرکز بر حوزه کودکان و نوجوانان نداریم که در این زمینه تلاش‌های بسیاری برای ایجاد ارتباط با وزارت آموزش و پرورش کرده‌ایم و همچنان این مسیر را پیگیری می‌کنیم.

تلاش برای «گسترش تنوع خدمات» در کتابخانه‌های عمومی
رضضانی با اشاره به نگاه ویژه نهاد برای

■ **مخاطبان ما در کتابخانه‌های عمومی، همه مردم از تمام گروه‌ها و طبقات و رویکردها هستند و تلاش کردیم که در ارائه خدمات و فعالیت‌های فرهنگی این نگاه را اجرا کنیم. همچنین معتقدیم که برای گسترش کتاب و کتابخوانی هیچ گریزی جز تمرکز بر حوزه کودکان و نوجوانان نداریم که در این زمینه تلاش‌های بسیاری برای ایجاد ارتباط با وزارت آموزش و پرورش کرده‌ایم و همچنان این مسیر را پیگیری می‌کنیم**

■ **در گذشته تنها ۹ کتابخانه سیار در کشور وجود داشت که امروز این عدد به بیش از ۳۰ کتابخانه سیار رسیده و تا پایان امسال هم این تعداد افزایش خواهد داشت. بر اساس آمار، گاهی یک کتابخانه سیار، خدمت‌رسانی، بیش از یک کتابخانه اصلی فعالیت داشته است**

■ **امروز بر اساس ساختار موجود، ما دستگاهی عمومی و غیردولتی در کنار وزارت ارشاد هستیم. موضوع ادغام این دو نهاد در کنار حرف غلطی است چون سطح اداری و مدیریتی نهاد را کاهش می‌دهد و مشکلی هم از نکات موجود حل نمی‌کند**

در سفرهای استانی در سالن‌های مطالعه بوده و بیشترین وقتی که برای صحبت گذاشتم برای آشنایی با نگرش بچه‌های دهه ۷۰ و ۸۰ بوده است. امروز برای ارائه آشنایی با دنیا و نگرش نوجوانان و جوانان داریم و این موضوع تنها از مسیر ایجاد ارتباط با آنها می‌گذرد. او در ادامه با اشاره به انتشار مجموعه کتاب‌های «هدهد سفید» گفت: همکاری با جناب آقای عموزاده خلیلی در انتشار کتاب «هدهد سفید» نیز یکی از اقداماتی است که نشان از توجه ما به همه اقشار جامعه بوده است. همکاری مشترک ما نشان داد که می‌توانیم در کنار هم در حوزه تولید محتوا برای نوجوان مؤثر عمل کنیم و در این مدت ۳ سال همکاری مشترک، با تولید محتوای مناسب نشان دادیم که اساساً در کشور نباید نمی‌توان با نگاه قشرگرایی به فعالیت فرهنگی پرداخت. ممکن است گاهی با الزامات و اقتضائاتی روبه‌رو شویم که برای مدیریت کردن آنها تلاش می‌کنیم، اما اصلاً نگاه گروه محور در اداره کتابخانه‌های عمومی وجود نداشته است.

گسترش تنوع خدمات در کتابخانه‌های عمومی گفت: در گذشته تنها ۹ کتابخانه سیار در کشور وجود داشت که امروز این عدد به بیش از ۳۰ کتابخانه سیار رسیده و تا پایان امسال هم این تعداد افزایش خواهد داشت. بر اساس آمار، گاهی یک کتابخانه سیار، به لحاظ میزان خدمت‌رسانی، بیش از یک کتابخانه اصلی فعالیت داشته است. سرپرست نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور ادامه داد: ما برای ایجاد شناخت نسبت به کتابخانه عمومی اقدام به تولید انیمیشن «آقا و خانم کتابدار» کردیم و با همکاری خوبی که با صداوسیما داشتیم از طریق شبکه پویا به‌صورت مفصل پخش شد و امروز همه بچه‌ها کتابخانه را می‌شناسند. قطعاً کار بدون اشکالی نبوده و آماده دریافت نظرات و موضوعات قابل پردازش در این حوزه هستیم. او در بخش دیگری از صحبت‌های خود به این نکته اشاره کرد که آمار و عدد واقعاً به تنهایی اصالت ندارد، اما این اعداد در پایش و برنامه‌ریزی‌های آتی به ما کمک می‌کند. ما اعلام کردیم که هر برنامه فرهنگی را در این سامانه مشخص ثبت کنید و این ماجرا هیچ ربطی به گرفتن خلاقیت از کتابداران ندارد. ما ۱۷۴ سرفصل آموزشی به کتابخانه‌های عمومی کشور ابلاغ کردیم که به غیر از یکی دو حوزه، هیچ سرفصلی نیست که به آموزش کتابخانه‌ها اضافه نشده باشد و هیچ محدودیتی از این حیث وجود ندارد.

■ **سه‌شنبه ۲۸ دی ۱۴۰۰**

■ **سال بیست و هفتم**

■ **شماره ۷۸۲۷**

دغدغه های کتابی به روایت استادان و پیشکسوتان

بودجه نهاد با انتظارات مردم همخوانی ندارد و نهاد بودجه بسیار اندکی دارد. وی رایزنی با سازمان‌ها و نهادهای مرتبط را مهم ارزیابی کرد و بخش عمده‌ای از مسائل و مشکلات موجود در نهاد را ناشی از بحث بودجه و معیشت کارکنان دانست. او افزود: موضوع نیم درصد سهم شهرداری‌ها در بسیاری از شهرها محقق نمی‌شود و بسیاری از شهرداری‌ها که تمکن مالی خوبی دارند از پرداخت حق قانونی خود امتناع می‌کنند.

معرفت، تنوع سلیقه‌ها و رفتارهای مختلف مخاطبان را نیازمند انجام پژوهش‌های کاربردی دانست و بر لزوم توجه به همه گروه‌های مردم و پرهیز از بخشی‌نگری تأکید کرد. او پرهیز از آمارزدگی و پرداختن به نیازهای مخاطبان و سپردن امور به کتابداران و بازگذاشتن دست آنان را از راه‌های حل برخی مشکلات نهاد دانست.
■ ضرورت «بازنگری در چارت سازمانی مهدی شقاقی، عضو هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی، در ادامه با تأکید بر اینکه ایجاد فضا برای فعالیت‌های کتابداران موجب شکوفایی بیشتر آنها و فعالیت‌های نهاد خواهد شد، خواستار اصلاح چارت سازمانی و دیدن سطوح مختلف و درجه‌بندی کتابداران در چارت جدید شد تا عدالت در توزیع خدمات و پرداخت‌ها به وجود بیاید. وی در ادامه به تشریح مسائل و مشکلات و آفات جذب نیروی انسانی بومی در کتابخانه‌های عمومی پرداخت و گفت ضروری است درجه‌بندی کتابداران به سمتی برود که بتوانند نظایر خود را در سایر دستگاه‌ها پیدا کنند و مسئله مراتب در کتابخانه‌ها نیز دارای ساختار منظمی باشد. هزینه‌کرد نیم درصد شهرستان‌ها در همان محل و توجه به جذب کتابداران با صلاحیت در کتابخانه‌های روستایی از دیگر نکات مورد تأکید ایشان بود.
■ کتابخانه‌ها تبدیل به «پایگاه‌های اجتماعی» شده‌اند.

داوود حاصلی، عضو هیأت علمی دانشگاه خوارزمی و عضو هیأت مدیره انجمن ارتقای کتابخانه‌های عمومی نیز در این نشست با اشاره به موضوع کاربرمحوری در کتابخانه‌های عمومی گفت: متأسفانه مخاطبان کتابخانه عمومی هنوز به این باور نرسیده‌اند که کتابخانه‌های عمومی، مشتری محور هستند و صرفاً در راستای رفع نیازهای آنها تأسیس شده‌اند. وی با اشاره به رویکرد اجتماعی کتابخانه‌های عمومی گفت: در سال‌های گذشته شاهد بودم تغییر دیدگاهی در خصوص اجتماعی شدن خدمات کتابخانه‌های عمومی به وجود آمده تا کتابخانه‌ها دیگر نهادی صرفاً برای ارائه

که در خانه نشسته و براحتی با استفاده از نرم‌افزار از کتاب‌های متنوع استفاده می‌کند، بازیگری و تنظیم کنیم. او مدیران نهاد را بر توجه به «زنجیره ارزش نهاد» توجه داد و گفت: نهاد کتابخانه‌ها حداقل‌فصل میان حاکمیت و کاربران است و به همین دلیل باید، مبتنی بر ارزش‌های مقبول خودش، وظیفه خود به عنوان واسطه را بخوبی انجام دهد.

■ **امید به ادامه روند مطلوب نهاد**

محسن نوکاریزی، استاد دانشگاه فردوسی مشهد نیز در ادامه این مراسم با تقدیر از فعالیت‌های صورت گرفته در دوران مدیریت گذشته نهاد و ابراز خرسندی از قرارگرفتن یکی از بدنه نهاد در موقعیت سرپرستی، گفت: فعالیت نهاد در دوران جناب آقای مختاریوز بسیار متحول شد و اتفاقاتی چون استخدام کتابداران متخصص مورد توجه قرار گرفت. امیدوارم در دوره جدید مدیریت نهاد، با توجه به تجربه پنج ساله جناب آقای رضضانی در نهاد، این اتفاقات مثبت و سازنده ادامه یابد. تحول در حوزه نیروی انسانی، تمرکززایی و روزآمدی در تهیه منابع و تهیه کتاب بر اساس شرایط بومی، جغرافیایی و فرهنگی و مذهبی، توجه به ارائه خدمات برون کتابخانه‌ای، ادامه توجه به حوزه پژوهش در نهاد و در اولویت قرار دادن جذب افراد تحصیل کرده در رشته کتابداری و پایین آوردن سن استخدام از دیگر نکات مورد تأکید نوکاریزی بود.

■ **الزام تداوم «جلسات هم‌اندیشی»**

اعظم صنعت جو، عضو هیأت علمی دانشگاه فردوسی، در ادامه نشست با ابراز امیدواری برای برگزاری مستمر این جلسات و استخراج دستاوردها و تصمیمات حاصل از گفت‌وگوها گفت: ما معتقدیم می‌توان از این همفکری برای یافتن راهکارهایی برای استفاده بیشتر و بهتر از کتابخانه‌های عمومی استفاده کرد. در حوزه پژوهشی ما می‌توانیم پایان‌نامه‌های دانشجویی را در جهت رفع مشکلات و دغدغه‌های نهاد هدایت کنیم، اما دقیقاً نمی‌دانیم که نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور چقدر از یافته‌های پایان‌نامه‌های دانشجویی را در فعالیت‌های خود استفاده خواهد کرد. بنابراین ارائه اولویت‌های پژوهشی می‌تواند در این مسیر برای ما راهگشا باشد. او افزود: برخی آموزش‌هایی که به کتابداران داده می‌شود کاربردهای لازم را ندارند و به نظر می‌رسد «یادگیری مستقل» در این زمینه اثرگذاری بیشتر داشته باشد. البته این نیاز می‌بایست در خود کتابداران هم به وجود بیاید که برای حل مسائل حوزه مسئولیت خود بتوانند به

■ **دستیابی به «گفتمان مشترک» در نظر و عمل منصوص کوهی**
رستمی، رئیس انجمن ارتقای کتابخانه‌های عمومی و عضو هیأت علمی دانشگاه شهید چمران، گفت: به عنوان کسی که بیش از ۱۰ سال به عنوان کتابدار، مسئول کتابخانه، معاون مدیرکل و مدیرکل استان خوزستان در کتابخانه‌های عمومی فعالیت داشته‌ام، معتقدم که اگر اجماع و گفتمان مشترک بین استادان و صاحب‌نظران از یک سو و مدیران اجرایی کتابخانه‌های عمومی از سوی دیگر رخ دهد، شاهد ثمرات و رویه‌های ارزشمندی در حوزه کتابخانه‌های عمومی خواهیم بود.
■ **اهمیت «کاربرمحوری» در کتابخانه‌های عمومی**

در ادامه این نشست **مرتیض کوکبی،** از استادان پیشکسوت علم اطلاعات و دانش‌شناسی، ضمن ابراز خرسندی از برگزاری این جلسه گفت: بسیار خوشحالم که امروز یک جوان پرانرژی و علاقه‌مند، مسئولیت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور را برعهده گرفته است و امیدوارم ایشان کتابخانه‌های عمومی را هرچه بیشتر به سمت «کاربرمحوری» حرکت دهد. او افزود: ما در حال حاضر، به دلایلی، کتابخانه‌هایی بدون کارسیر داریم؛ در حالی که کتابخانه‌های ما باید کاربرمحور باشند. بر این اساس، توصیه من این است که مدیران نهاد یکی از مهم‌ترین برنامه‌های خود را اهمیت دادن به کاربران قرار دهند و به گونه‌ای مدیریت کنند که کاربران احساس کنند کتابخانه‌های عمومی واقعاً برای آنها تأسیس شده است. اگر چنین شود، شرایط کتابخانه‌های ما به سوی بهترشدن خواهد رفت.

■ **لزوم به کار بستن «شیوه‌های نوین مدیریتی» در نهاد**

عبدالحسین فرج بهلول از دانشگاه شهید چمران اهواز در ادامه، ضمن تقدیر از سرپرست نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور برای برگزاری این هم‌اندیشی، گفت: این نشست در ادامه رویه‌ای است که در دوره مدیریت قبلی آغاز شد. دوره مدیریت آقای مختاریوز، پربار و خاص بود، اما پیش از آن، (نابینایان) انجام داده‌ایم و به دنبال تولید محتوای رای‌اشنوائیان نیز هستیم. سرپرست نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، با اشاره به برخی از محدودیت‌های موجود در قانون تأسیس نهاد گفت: امروز بر اساس ساختار موجود، ما دستگاهی عمومی و غیردولتی در کنار وزارت ارشاد هستیم. موضوع ادغام این دو نهاد حرف غلطی است چون سطح اداری و مدیریتی

■ **لزوم «توجه به همه گروه‌های جامعه» در**

ارائه طرح پژوهشی بپردازند و مسائل نهاد را خود طرح و مشکلات را بر طرف کنند.

■ **ضرورت «پیش‌بینی بسته‌های خدماتی»**

محمدحسن عظیمی، عضو هیأت علمی دانشگاه شهید چمران، در ادامه این مراسم با تأکید بر لزوم طراحی خدمات بر اساس کارکرد ذاتی کتابخانه‌های عمومی گفت: در کنار طراحی خدمات بر اساس مؤلفه‌هایی چون جنسیت، جغرافیا و شرایط فرهنگی و بومی، لازم است بسته‌های خدماتی برای سازمان‌های مختلف، گروه‌های خاص، بحران‌ها و حوادث مختلف پیش‌بینی شود. او در ادامه به ارائه پیشنهادهایی برای بهبود فعالیت‌ها و روند فعالیت در نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور پرداخت و گفت: طراحی برنامه اطلاعاتی و تعاملی با اعضا، ارتباط با دانشگاه و گروه‌های آموزشی، طراحی و تدوین فعالیت‌های اقتصادی درآمذا به منظور تقویت بودجه، تعامل و ارتباط با نهادهای دولتی و غیردولتی، ایجاد توسعه فراگیر رسانه‌های صوتی و تصویری، تولید فیلم‌های سینمایی، مستند، داستانی و کوتاه برای تحقق رویکرد ترویجی در حوزه کتابخوانی و تدوین برنامه‌های اطلاع رسانی برای شناساندن کتابخانه‌های نهاد می‌تواند در ادامه مسیر نهاد راهگشا باشد.

■ **«پرهیز از بخشی‌نگری» در برنامه‌ریزی رحمان معرفت،** عضو هیأت علمی

دانشگاه سمنان نیز در این نشست با اشاره به اینکه نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور یک نهاد غیردولتی است و مردم از این سازمان انتظار بسیار بالایی دارند، گفت: «پرهیز از بخشی‌نگری» و توجه به همه گروه‌های جامعه» در کنار حرف غلطی است چون سطح اداری و مدیریتی نهاد را کاهش می‌دهد و مشکلی هم از نکات موجود حل نمی‌کند